

GELLÉRI ANDOR ENDRE LEVELEI

KERESZTURY DEZSŐNEK

A Széchényi Könyvtár kéziratárának anyagából – a címzett engedélyével – közreadunk négy levelet, amelyet Keresztury Dezsőnek írt Gelléri Andor Endre.

Az 1853-ban a pesti Lloyd Társulat által alapított nagy tekintélyű német nyelvű Pester Lloyd kulturális rovatának 1937-től 1944 áprilisáig (amikor is a német megszállás következtében a lap megszűnt) Keresztury Dezső volt a szerkesztője. A lap liberális, felvilágosult és humanista hagyományait követte a Pester Lloyd azokban az években is, amikor a versek, novellák, kritikák, kulturális cikkek közlésének kérdésében Keresztury döntött. A fasizmus előretörésének idején egyre nehezebb volt ezeket az alapelveket a lap hasábjain érvényesíteni. Minél szigorúbbá váltak a magyar sajtó és irodalom létét meghatározó és korlátozó intézkedések, annál fokozottabb mértékben volt szükség a szerkesztő bátorságára és leleményességére. Keresztury Dezső szerkesztése idején olyan haladó írók is publikációs lehetőséget kaptak a Pester Lloydban, akik más lapokból egyre inkább kiszorultak.

Gelléri levelei novelláinak közlésével kapcsolatos, gyakorlati jellegű írások, utolsó levele pedig már az aggodalom jegyében született és személyes sorsát érintő kérdéseket is felvet.

1.

Mélyen tisztelt Uram

IV. 27.

örömmel vettem levelét; novellám németre való fordításába szívesen beleegyezem.¹ Csak arra kérem a fordítót, hogy az északi csengésű Pettersen István helyett – a magyarosabb *Palló István* nevet alkalmazza.

A napokban feladom két újabb novellás könyvemet: arra kérem, fogadja el az Intézet Könyvtára részére. – Én magam is éltem kint a római collegiumban,² s tudom, hogy szívesen akadtam rá új, magyar könyvekre.

Kérem fordítóm részére átadni köszönetemet a fáradozásáért; jó munkát kívánok neki; ha az élet opalizáló színét rá tudja lehelni – örömet okoz nekem.

Igaz tisztelettel köszönti Önt

híve

Gelléri Andor Endre

P. s. Címem, ahova a német anthologia küldhető, ez:

G. A. E. Budapest 3. Timár u. 24.

2.

Kedves, tisztelt Uram!

csatoltan küldöm a Séta c. novellám befejező olalát, amit a feleségem otthon felejtett. Csak ebéd közben derült ki a dolog s én postán, sietve küldöm az utolsó két záró mondatot.

Ismételten arra kérem, hogy a magyar szövegű kézírataimat őrizze meg, mert azokról másolatom nincs. Ha a legutóbb megjelent Kamaszkor magyar szövege Önnél van, akkor legyen olyan jó és adja ki a feleségemnek.

Igaz tisztelettel, híve

1938 IV. 20.

Gelléri Andor Endre

3.

Kedves, tisztelt Uram

elnézést azért, ami itt kövekezik; talán látta a Füst Milán bírálatát a Nyugatban; s ennek a dicséretnek a kapcsán Gellért Oszkár egy novellát kért tőlem; ez pedig – amit odaadtam neki – az Önnek is bemutatott és elfogadott Hallgatag hattyú.³ Gellért ezt a novellát május elsején szeretné közölni; de mivel a Nyugat nem hoz senkitől novellát, meg kell várnia Babitsot, hogy együtt határozzanak. Babits tizenötödike táján jön meg. Akkor én közölni tudom Önnel, hogy a novella jön-e május elsején a Nyugatban. Azt hiszem, ha így lesz, nem okoz Önnek különösebb gondot, hogy a két megjelenés egyidőben történessen.

Persze azt is kérdezheti, hogy miért csinálom ezt? megmondom: állítólag ez a novellám igen sikerült írás; szeretném, ha magyarul is megjelenne; viszont a Pester Lloydba is a legjobb írásaimat akarnám közölni.

Szívésségét köszöni igaz szívvel, híve
940. IV. 2.

Gelléri Andor Endre

NB. Szeretném, ha megnézné Füst Milán bírálatát; ott az Önnek eladott Esti tűzből hosszú részt közölt; s én így szeretném – ha Isten segítene – mindig. Mindig igen jó írásokat vinni Önnek.

4.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Holnap, pénteken kerülök felülvizsgálatra. Amint hírlik, nem orvos, hanem politikus elé: Vitéz Endre Béla. S ez magyarázza azt, hogy a kórház teljes alkalmatlanságot kimondó döntése ellenére, a felülvizsgáló orvos mégis bent tarthat.

A katonakönyvemről – amelybe beleírták az utolsó kórházi minősítést is (An = alkalmatlan), fénymásolatot készítettem. Ugyanis arra gondoltam: a folytonos leszerelést igazoló bejegyzések bizonyítani tudják azt, hogy egy valóban beteg emberrel bántak el igaztalanul. S így íróársaim se láthatnak egyszerű kivonást a szolgálat alól, hanem egy beteg társukon fognak segíteni.

Nagyon kérem – amennyire lehet –, sűrűsse a közös kérelmet, mert a helyőrségi kórház lelete alapján is decompensált állapotú a szívem – s így bizony néhány heti nagyobb megerőltetés is meggyilkolhat.

Gondolom – ha az ízlésük engedi – a fénymásolatot csatolni lehet. Ennek – igazságos katonánál – döntő jelentőségű (lehet) a hatása.

Szívből köszönöm Önnek, hogy ritka találkozásaink ellenére is megtartotta irántam a jóindulatát – és az Ön útján köszönöm azoknak az íróársaimnak is, akik Önnel együtt részvétellel vannak beteg állapotom iránt.

Örök tisztelője
Gelléri Andor Endre

1943. VII/8.

Közli: Monostory Klára

Jegyzetek: 1. Ungarn. Ein Novellenbuch. Breslau, 1937. c. antológiában, amelyet Keresztury Dezső szerkesztett, Gelléri Ház a telepen című novellája jelent meg. – A novella első közlése: Nyugat, 1934. április 1. – 2. Gelléri 1934-ben néhány hetet Olaszországban töltött. – 3. A hallgatag hattyú: Nyugat, 1940. augusztus.